

משרד החינוך
האגף לחינוך מבוגרים
המחלקה להורים.
משפחה וקהילה

המכללה האקדמית
לחינוך ע"ש ק"י

יחידת הערכה

הסדנה

להבטחת איכות

יום ראשון
24/6/07
ח' תמוז תשס"ז

הזמנה

הסדנה להבטחת איכות- סיכום

הרעיון לקיים סדנה להבטחת איכות הוא הגשמה של חזון לחבר בין מצפן למצפון. במונח "מצפן" הכוונה היא להערכה חיצונית המבקשת להיות מצפן שיוביל את הכשרת המורים לרמה של מצוינות בקנה מידה בין לאומי, ובמונח "מצפון" הכוונה היא למצפוננו האישי של כל איש סגל המכוון את העשייה המקצועית שלו יום יום ושעה שעה. חיבור בין מצפן למצפון אומר שתכני המצפן והמצפון דומים, כך שאנשי הסגל רואים בהם את מצפונם האישי והמל"ג, במקרה שלנו, רואה בהם את המצפן הרצוי. לשם כך יש צורך בדיאלוג שיחשוף את הצפון בכל אחד מהם ויאפשר לכל צד ללמוד את תפיסת הצד השני במטרה לבחון במשותף מהם הקריטריונים לאיכות שיקדמו לעבר היעד של הכשרה טובה. השימוש במונח חזון מעיד על ההבנה שאין דברים מוסכמים וחד משמעיים בתחום הכשרת המורים והגעה להבנות בתחום דורשת מאמץ. המפגש בסדנה היה צעד ראשון בדיאלוג זה. להכנת המפגש היו שותפים צוות החשיבה בתחום הערכה שנפגש מזה כמה שנים במופ"ת ורואה מתפקידו, בין השאר, לקדם את נושא ההערכה במכללות. הנחו בפועל ארבע אנשי סגל מארבע מכללות שונות: סמינר הקיבוצים, אורנים, אחווה, ובית ברל, וכמובן צוות יחידת הערכה בק"י.

הגיעו למפגש נציגי 16 מכללות. ביניהם ארבעה ראשי מכללות, סגן ראש מכללה אחד ובעלי תפקידים מרכזיים בעבר ובהווה במכללות. סה"כ הגיעו 47 אנשי סגל. בין 1-5 אנשים למכללה. בנוסף הגיעו למפגש אנשי משרד החינוך, אנשי המל"ג, נציגת ראמ"ה, צוות ההוראה בקורס להערכה במופ"ת והלומדים בו, סה"כ 58 איש. מטרת הסיכום שלפנינו היא להביא לידיעת כל המשתתפים את תוצרי החשיבה שנעשתה בעבודת הסדנאות, בתקווה שהחומר המוגש כאן ישמש בסיס לדיונים במכללות בנושא הבטחת איכות.

בדיונים בקבוצות ומחוצה להן עלו הצעות לכיווני פעולה בהמשך:

1. הקמת פורום העוסק בקידום נושא הבטחת איכות במכללות. פורום שתפקידו לעודד את המכללות להתחיל לפעול בנושא. במסגרת זו לקיים, פעם בשנה, יום עיון בדומה לסדנה שקיימנו השנה.
2. מנהלי המכללות וסגל בכיר יפגשו בתחילת שנת הלימודים תשס"ח לדון באופן יישום תהליך הבטחת האיכות במכללות.
3. הקמת פורום לומד שיעסוק בהבנת שדה הערכה בארץ וחשיבות מקומם של המכללות בשדה זה.
4. בניית מרכז במופ"ת, שתפקידו מחד להכשיר סגל "נאמני" הבטחת איכות במכללות, ומאידך להוות מרכז תמיכה לפעילות זו ע"י ארגון מאגרי מידע, כתובת להדרכה וכדומה.

תוצרי העבודה בסדנאות

כללי

המונח "הבטחת איכות" מצביע על כך שאיכות התוצר תלויה באיכות כל אחד מהמרכיבים המעורבים ביצירתו. במקרה שלנו, המל"ג מצביע על חמישה מרכיבים העשויים להשפיע על איכות הכשרת הבוגר: איכות המוסד, איכות התוכניות, איכות הסטודנטים, איכות הסגל וקיומה של תרבות הערכה. במילים אחרות, על מנת שתוכנית איכותית תכשיר את הסטודנטים למצוינות בהוראה וחינוך היא זקוקה לסגל מתאים. למשל סגל שהתמחה בנושאים שהוא מלמד, סגל שמתעדכן בידע ויוצר ידע בתחום וכדומה. האיכות הנמדדת בסגל קשורה לתוכנית ולדרישותיה. כך גם המוסד והסטודנטים. תהליכי הקבלה של הסטודנטים, הליווי לו הם זוכים לאורך השנים, בזמן צאתם לעבודה ובעבודה, כל אלה משפיעים על יכולת התוכנית להתממש בפועל, בהכשרה ובשדה. וכך גם איכות המוסד. התשתית הפיזית, הציוד, הספרייה, תקציבי המחקר, ובעיקר התרבות בה חיים במוסד משפיעה על יכולתו של הסגל ללמד את התוכנית, על הפרשנות שהסטודנטים יתנו לתוכנית ועל הכישורים המעשיים והערכיים עמם יצאו הסטודנטים לשטח. ואחרון חביב, קיומה של תרבות הערכה מאפשרת למוסד להסתכל בעשייתו, להעריכה ולשפרה.

בפרק זה מוצגת עבודת הקבוצות כפי שסוכמה ע"י מנחת כל קבוצה בנפרד. הערכת המוסד, הערכת תוכניות ההכשרה, הערכת הסטודנטים והערכת הסגל. בסיום כל נושא מודגשים הקריטריונים הייחודיים להכשרת מורים כפי שעלו בקבוצה. הדגשה זו נעשתה ע"י עורכת החוברת. העורכת גם הוסיפה את הקטע על תרבות הערכה, כדי להדגיש, שהבטחת איכות אינה אפשרית ללא תרבות מוסדית של הערכה.

יש להתייחס לתוצרים המוצגים כאן כאל מפגש ראשון של הסגל עם הנושא. הנושא של הקריטריונים לאיכות בהכשרת מורים שנוי במחלוקת והוא דורש העמקה, אידיאית ופרקטית. המכללות צריכות לשאול את עצמן על מקומה של אוריינות אקדמית בהכשרה, וכיצד היא מתיישבת עם הכשרת מורים. האם היא מחזקת אותה? מחלישה אותה? גוזלת זמן מדברים מרכזיים אחרים החשובים להכשרה ועוד.

בגוף הסיכום נעשית הבחנה בין קריטריונים שהוצפו משאלות המל"ג, המופיעים בגופן הרגיל של הטקסט, ובין קריטריונים שהם ייחודיים להכשרת מורים. האחרונים מופיעים

באופן הנראה ככתב יד.

א. הערכת המוסד

א. מצוינות מוסדית, על פי המל"ג, מתבטאת ב:

1. צמיחה מתמדת
2. התחדשות מתמדת
3. קיומו של חזון ברור שלאורו מתנהלים
4. איכות ההוראה
5. איכות הסגל
6. איכות הלומדים
7. איכות הבוגרים
8. האיכות המנהלית
9. תשתית פיזית, הוראתית, ומחקרית
10. קיומם של תהליכי הערכה עצמית
11. *קיומו של מודל לנהיגה טובה*
12. *קיום של דיאלוג אקטיבי בין המכללה לבין השדה*

חזון: מצוינות אקדמית ומצוינות בהוראה ובהכשרה של הסגל והסטודנטים
איכות הסגל: סגל אקדמי. אחוז מוגדר של בעלי תארים מתקדמים, כמות ואיכות הפרסומים
איכות ההוראה היא רכיב מרכזי בהכשרת המורים. יש לפתח תחום זה באמצעים שונים
הכוללים הכשרת הסגל להוראה איכותית, חשיפה לשיטות הוראה שונות ופיתוח הבנת
הרלוונטיות שלהם לתחומי ידע שונים, אימון בשילוב טכנולוגיה בהוראה, הטמעת התפישה
כי תהליכי הערכה ומשוב למרצים ולסטודנטים מקדמים תהליכים אלה ויישומה באופן הוגן
ונאות.

איכות הסטודנטים: סף מינימאלי לקבלת סטודנטים שיתאים לשאיפה של מצוינות
איכות הבוגרים נמדדת על פי רמת המצוינות בהוראה ובחינוך ובאופי השתלבות במערכת.
קרי, השתלבות בתפקידי ריכוז, הדרכה, ניהול וכיו"ב. ובנוסף השתלבות בתפקידי ניהול
בכירים במערכת החינוך.
איכות הניהול: כל מוסד השואף למצוינות, ומוסדות אקדמיים בכלל זה, חייבים לתת את
הדעת על הכשרת בעלי תפקידים אקדמיים ומנהלים בתחום הניהול.

ב. תשתית

תשתית איכותית פירושה התאמת מרחבים פיזיים ושירותים מנהליים לצרכים המגוונים של
תוכניות ההכשרה וצורכי הסטודנטים:

מנהלה וכיתות

1. התאמת תשתיות פיזיות ופדגוגיות (כיתות לימוד, חדרי סמך, סדנאות, אולמות מליאה) לצורכי ההכשרה.
2. התאמת זמני פעילות של המזכירות האקדמיות והמנהלה הכללית ללוח הזמנים של הסטודנטים
3. הקצאת חדרים לרכזים ולמרצים לצורך עבודה עם הסטודנטים
4. נגישות יעילה לצוות הטכני
5. נגישות לבעלי צרכים מיוחדים

מעבדות

מעבדות מותאמות להוראה ולמידה מגוונים:

1. עדכניות מבחינת ציוד ואמצעי הוראה
2. נהלים ברורים לניהול המעבדות
3. נגישות לסטודנטים
4. נגישות כאכסניה לאוכלוסיות שונות של תלמידי חוץ מוסדיים.
5. במוסד להכשרת מורים המצטרפות צרכי להיות מותאמות להוראה כיצד ללמד, ולאפשר התנסות בהוראה בתוך המעבדה. אפשרות להשאיל ציוד להדגמה מחוץ למוסד.

ספריה

ספריה איכותית נמדדת:

- א. בכמות הכותרים האקדמיים והפדגוגיים המצויים בה ובאיכותם
- ב. בשימוש בטכנולוגיה מתקדמת המסייעת ללקוחות ומשרתת אותם
- ג. בנגישות וארגון המבנה הפיזי והאווירה בו כך שתאפשר שימוש נוח, זמין ונעים
- ד. בנגישות לחומרים מקוונים (מרכז משאבים מתקדם לכול)
- ה. בהיותה ספרייה היוצרת "קהילות קריאה"
- ו. בצוות הקשוב לצרכי הסגל והסטודנטים ונותן להם מענה
- ז. ביידוע שוטף של הלקוחות, לגבי הספרים החדשים המתקבלים לספריה ותכניהם
- ח. במידת הקישוריות לספריות אחרות

מחקר

מוסד אקדמי להכשרת מורים ניכר בשילוב המחקר הן בתהליכי ההכשרה והן בפיתוח סגל המרצים ובשימת דגש על תרומה לידע האקדמי בהכשרת מורים. מוסד אקדמי להכשרת מורים לכן, חשוב שיהיה בעל אפיונים כגון :

1. רמה אקדמית גבוהה
2. המחקר הוא חלק מתהליך הסוציאליזציה של מורה אורייך החוקר את עבודתו ואת המערכת בה הוא מתפקד
3. למחקר במוסד יש תרומה לתהליכי ההוראה וההכשרה
4. חברי הסגל כותבים ומפרסמים בכמות ובאיכות נאותה
5. הסטודנטים משולבים בתהליכי מחקר
6. נעשה קישור מתמיד בין העשייה לתיאוריה

מוסד אקדמי להכשרת מורים חשוב שישים את הדגש גם על תרבות מחקר והערכה כאמצעי לפיתוח מורים קומפוטנטיים וסגל אקדמי ראוי:

1. הקצאה ריאלית משאבי המוסד למטרות מחקר
2. שינוי המחקר באימוץ התואר השני ובצבירת האחר
3. קיום יחידות ציון משותפים לסטודנטים ולסגל בהם מוצג פרי המחקר של הסטודנטים ושל הסגל
4. פיתוח "משאבי צל" לחוקרים: ייצור מתודולוגי וסטטיסטי, סיוע בצריכה לשונית, תרגום ופרסום.
5. קביעת המחקר כחובה, ובניית מבנה ארגוני מוסדי המארגן זאת.

כדי לצמוד באיכות זו יש צורך לתקצב את המכללות כמקובל במוסדות אקדמיים. מוסד אקדמי, הוא מוסד אקדמי, הוא מוסד אקדמי. כלומר, כל מוסד שהוכר ע"י המל"ט ככזה, צריך להיות מתוקצב ע"י המל"ט בכל הנוגע למחקר. באי קשר לשייכות המוסדית - למשרד החינוך או לאו"ת.

פרסומים

פרסומים הם הבסיס לקידום בתוך האקדמיה. קריטריוני האיכות בנושא הם:

איכות: במונחים של סוג הפרסום. מאמר מדעי, ספר, הרצאה בכנסים בארץ ובחו"ל

כמות: כמות הפרסומים

קהל היעד: למי רוצים להגיע ולמה רוצים להגיע אליו? האם לקהל הרחב של המורים הקורא

בעיקר בעברית, או לקהילה האקדמית הקוראת בעיקר באנגלית.

*האם יש הגדרה בקהל היצר בין המכללות לאוניברסיטאות?
על שאלה זו ניתן לענות רק אחרי שצונו על השאלה הכללית יותר- האם
המכללות כוללות להגדיר יחודיות עצמן? ואם כן מהו. מהחלטות אלה
תיצאנה התשובות אם לשאלת מקום המחקר והפרסומים במכללות.*

דגשים בהכשרת מורים

הצורך באיכות אקדמית כבסיס משותף לכל המוסדות האקדמיים התקבלה ע"י המשתתפים, כולל מחקר ברמה אקדמית. המשתתפים הצביעו על כך שיש צורך להשוות את תנאי המכללות להכשרת מורים לאלה של האקדמיה בכל הקשור להקצאת משאבים למחקר, ע"י הוות"ת. כמו כן יש לחשוב על מטרת המחקר- האם מחקר יישומי או תרומה לידע הכללי.

המשתתפים חידדו את התכנים הייחודיים להכשרת מורים בהיבטים הבאים:

1. קיום מודלינג להוראה טובה. דרישה המשליכה לגבי כישורי הסגל הנדרשים, דרכי ההוראה במוסד
2. ראיית המוסד כמרכז ידע והכשרה גם לבתי הספר ע"י העמדת התשתית של ציוד, מעבדות וספרייה לרשות הסגל.

הצגת הדברים באופן הזה מעלה כמה שאלות ועובדות חשובות שיש לתת עליהן את

הדעת:

1. מה המשמעות של היותך מוסד אקדמי? האם הכוונה לפיתוח חשיבה מדעית(רציונאלית)? יכולת לצרוך תוצרי מחקר באופן מושכל? יכולת לחקור במטרה של שיפור העבודה? יכולת להוסיף ידע לקהילה האקדמית?
2. האם ידע בהכשרת מורים הוא ידע פרקטי או ידע יישומי? ומה תפקיד המכללות בהקשר לכך? האם לחקור תופעות בתחום החינוך (מחקר אקדמי), או להמשיג את הידע הנוצר כל הזמן בשדה ולהחזיר אותו לשדה?
3. האם הסגל במכללות צריך לעסוק במחקר בתחום הכשרת מורים בלבד? או שכל איש סגל צריך לעסוק במחקר בתחום ההתמחות והדיסציפלינה שלו?
4. האם אנשי הסגל במכללות, ומורים בבתי הספר יכולים לעסוק בעבודתם ובמחקר גם יחד? ובאופן רציני?
5. מה החשיבות של היות המכללות מוסד אקדמי?
6. בהקשר למחקר, הוות"ת עושה הבחנה ברורה בין האוניברסיטאות לבין המכללות האקדמיות כולן. לתפישתו המחקר, במונחים של יצירת ידע חדש, הוא תפקידם של האוניברסיטאות בלבד. וגם שם הרבה מן הכסף למחקר בא מתרומות. מכללות אינן אמורות לקבל תקציב למחקר.

מנגנונים להבטחת איכות ומצוינות מוסדית

פרופ' קרי סמית דיברה על שלושה מנגנונים להבטחת איכות ומצוינות, ומצאנו לנכון להביא אותם כאן לחשיבה על יישום הבטחת האיכות הלכה למעשה:

1. הערכה עצמית, כגורם מחולל תהליכים
2. מודלינג: כאסטרטגיה להוראה במוסד להכשרת מורים
3. דמוקרטיה לאורך כל הדרך כמבטיחה שיקוף של החברה הערכית אותה אנחנו רוצים לחיות.

פרופ' קרי סמית הציגה שני מודלים מבניים להשגת המטרה של מצוינות מוסדית: הערכה עצמית ועיסוק הסגל במחקר.

מודל מבני להערכה עצמית¹

כתיבת דוח הערכה שנתי מתחילה מלמטה, מן המורה. כל מורה כותב דוח שנתי (בנושא שנקבע באותה שנה?). דוחות המורים מועברים לרכז המקצוע. מרכז המקצוע כותב דוח אחד לגבי המתרחש במקצוע. הדוח נשלח לאחראי לתוכנית וכך הלאה במדרג. בסופו של התהליך נכתב דוח אחד בכל פקולטה. בכל אחת מן הרמות שותף סטודנט לכתיבה. בכל אחת מן הפקולטות יושב איש חיצוני הקשור להכשרת מורים. הבדיקה נעשית מדי שנה. הדוח נכתב בצוות.

מודל להתמקצעות הסגל דרך עיסוק במחקר

כל חבר סגל עוסק במחקר. עובדים בצוותים קטנים. הצוותים הם חלק ממחקר גדול של המוסד.

¹ תהליך הערכה עצמית זה פועל באוניברסיטת ברגן בנורווגיה, בתחום הכשרת מורים שבראשו עומדת פרופ' קרי סמית.

ב. הערכת תוכניות

תוכנית איכותית באה לידי ביטוי ב:

1. היותה תוכנית לימודים מתפתחת ודינאמית
2. קיומו של רצף לוגי פנימי לתוכנית
3. קיומם של חזון, יעדים ומבנה ארגוני וקשר לוגי ביניהם
4. השתקפות רכיבי התוכנית בביצוע
5. שקיפות היעדים והשינויים בפני חברי הסגל הסטודנטים
6. גיוון בדרכי ההוראה והערכה
7. התאמת דרכי ההוראה להקשר
8. שימוש בהערכה תהליכים מעצבת
9. בהירות לגבי השאלה מה בודקת הערכה
10. *התאמת התוכניות לנלמד בבית הספר*
11. *קישור התוכניות למחקרים עצמאיים באקדמיה*
12. *התאמה התוכנית לסביבה החברתית-אנטי-סוציאלית יצר, תפישות תרבותיות וכדומה*
13. *אמינות התוכנית והיכולת להיצננות לצורכי הקהילה*
14. *קיומו של מודל לימודי למדי הקשר שבין תכני הקורס ודרכי ההוראה שלו.*
15. *התאמה בין מטרת התוכנית לדרכי הערכה*
16. *התאמת כלי הערכה לשאלות הערכה.*

דגשים בהכשרת מורים

בנוסף על הקריטריונים הכלליים של איכות תוכנית לימודים, כפי שהם משתמעים משאלות המל"ג, מדגישים המשתתפים את ההקשרים הספציפיים של תוכנית להכשרת מורים:

1. הקשר סביבתי: הסביבה הרלוונטית לתוכנית לימודים בהכשרת מורים היא כתי הספר והקהילה. התוכנית צריכה להיות קשורה לצרכים ולשינויים בסביבה זו ולהתאים עצמה ולתת מענה להם. מאידך היא צריכה להיות מותאמת לנלמד באוניברסיטאות בתחום.
2. מודל לימודי: מודל לימודי בהוראה והערכה ברמה מודעת ומובנה כמכשיר מרכזי בהכשרת מורים.
3. הערכה: הערכה חלק בלתי נפרד מתוכנית הלימודים.

ג. הערכת איכות הסטודנטים

איכות הסטודנטים נקבעת בתהליכים רבים של מיון וייעוץ. מפעילי תהליכים אלה צריכים לעבוד מתוך ההבנה ש:

1. השאיפה למצוינות בכל הרמות היא המנוף לאיכות
2. איכות הסטודנטים קובעת את איכות התוכנית
3. סטודנט מרוצה הוא שגריר של המוסד
4. תרבות של הגשת תלונה וטיפול בתלונה היא מקור גדול לידע חשוב עבור המוסד
5. סטודנט שבחר נכון מגיע למקצוע המתאים לו, ובכך מממש את עצמו ותורם למערכת
6. סטודנט שבחר באופן מוטעה מבזבז את כספי הציבור, מפני שהוא לא יתמיד במערכת
7. מנגנוני מעקב וייעוץ המבוססים על שיטתיות, שקיפות והלוקחים בחשבון גם שיקולים חברתיים וערכיים, משפיעים על קבלת בוגר בעל רמה אקדמית ואישית גבוהה
8. תהליכי יידוע ויעילים והוגנים מבטיחים סטודנט בוגר ומרוצה המכוון את דרכו במהלך לימודיו
9. קריטריוני הנשרה שקופים מבטיחים רמה אקדמית ומקצועית
10. מעקב אחר נשירה, הנגרמת מסיבות שאינן אקדמיות, מהווה אמצעי לבדיקת שביעות רצון של הסטודנטים ויעילות השימוש במנגנונים תומכים
11. אנשים בעלי צרכים מיוחדים הם חלק מן החברה, הם חלק מן התלמידים בבית הספר, והם צריכים להיות חלק מן המורים.
12. חשיבה על קריירה של מורה, היא נושא שצריך להיות חלק מהכשרת המורים

מנגנוני מיון ומעקב

1. במוסד איכותי קיימים מנגנונים ברורים ושקופים לגבי תהליכי מיון ומעקב
2. קריטריוני המיון והמעקב קשורים לחזון ולדמות הבוגר הרצוי
3. מוסד איכותי לוקח בחשבון גם אוכלוסיות בעלות צרכים מיוחדים בתהליכי המיון והמעקב.
4. *תהליכי המיון צריכים לקחת בחשבון בנוסף על ההישגים האימוניים תכונות אישיות ואוטיביצה*
5. *לצד האחידות בקריטריונים חשוב שתהייה גם אישיות*

מנגנוני יידוע, הנשרה ושיתוף

1. במוסד איכותי קיימים תהליכי יידוע הסטודנטים באשר ללימודיהם והישגיהם
2. למוסד איכותי יש מדיניות ונהלים שקופים לגבי הנשרה. אלה קשורים לחזון ולדמות הבוגר הרצוי
3. מוסד איכותי מטפח תרבות של מחקר גם אצל הסטודנטים
4. במוסד איכותי קיימת מדיניות ברורה לגבי דרכי שיתוף הסטודנטים במחקרי הסגל
5. *מחקרי פצולה ומחקרים בשדה החינוך הם הזירה המוצדקת למחקר סטודנטים במהלך הלימודים*
6. *חשוב לפתח את הסטודנטים בחשיבה על הנהלים בכל הקשור ליידוע*
7. *מצקב אחרי בוגרים מבטיח הבנה של המתרחש במהלך הלימודים*
8. *מוסד איכותי מאתר ומתמלא סטודנטים מצטיינים*
9. *מוסד איכותי מתמלא בנוסף על מצוינות בידע גם על אינטליגנציה רגשית. תרומה לחברה ומנהיגות חינוכית*

דגשים בהכשרת מורים

המשתתפים מציינים שתהליכי מיון, ייעוץ והנשרה הם תהליכי התאמה חשובים של הסטודנט לתוכנית ההכשרה ולמקצוע.

הייוחדי בהכשרה הוא הדגש על דמותו של הבוגר הקשור במבנה האישי, המוסרי והתרבותי, בתרומה לחברה ומנהיגות חינוכית. תכונות אלה צריכות להנחות את העשייה בתהליכי המיון, הייצוא, וההנשרה.

בנוסף, מדגישים המשתתפים את חשיבות שיתוף הסטודנטים בקביעת הנהלים ושימוש במחקר כתהליך התפתחות מקצועי של הסטודנט.

לאור הדברים שעלו בקבוצה חשוב לתת את הדעת על השאלות הבאות:

1. שאלת השקיפות: הרצון לתהליכים שקופים לכל, יכול להוביל גם לרדידות. ראו תהליכים לזוי של מבחני המיצ"ב במערכת כתוצאה מרצון זה. פעמים רבות הרצון הוא לדאוג ולהוגנות במערכת כאשר השקיפות נתפסת כאמצעי לכך.
2. שיתוף הסטודנט: חשוב לתת את הדעת, בשאלת שיתוף הסטודנט, במה הוא צריך להיות שותף כאשר המטרה היא פיתוח איש ארגון והתנהלות ארגונית נאותה, שאותה הוא יביא עמו לבית הספר.

ד. הערכת הסגל

הערכת איכות הסגל קשורה בתוכנית ואיננה עומדת בפני עצמה. היא שואלת באיזו מידה סגל זה יכול להכשיר את הסטודנטים בתחומי התוכנית המוצעת. במובן זה הערכת איכות הסגל באה לידי ביטוי בדברים הבאים:

1. קיימת הלימה בין פרופיל הסגל לתוכנית ההוראה
2. קיימת הכשרה מתאימה של הסגל בזיקה לקורסים שהם מלמדים
3. קיימת זיקה בין תחומי המחקר של הסגל לקורסים שהם מלמדים
4. קיימת התנסות מעשית בתחום אותו מלמדים
5. קיימת התעדכנות מקצועית אקדמית בתחום אותו מלמדים (השתלמויות, כנסים, וכו')
6. קיימים כישורי הנחיה הולמים להנחיית סטודנטים בפרויקטים ובמחקרים
7. *בעל תעודת הוראה ולא רק תואר דיסציפלינארי*
8. *כישורי הוראה טובים*
9. *ידע דידיקטי פדגוגי*
10. *חובת התעדכנות בתחום החינוך בנוסף על התעדכנות בתחום הדיסציפלינארי*
11. *חובת הנחיה של חברי הסגל את הסטודנטים בפרויקטים, מחקרים וכו'*
12. *עבודת בצוות ואמידה בצוות*
13. *תהליכי הערכה עצמית של הצוות*

דגשים בהכשרת מורים

הקבוצה שדנה בנושא מצאה שקיימת ייחודיות להבטחת איכות במכללות להכשרת מורים וחשוב שהמל"ג יהיה מודע לייחודיות זו. קיימת הסכמה, בקבוצה, שהערכת המל"ג היא גמישה ויש בה מקום לביטוי הייחודיות של המכללות. הקבוצה ביקשה עם זה להדגיש את החשיבות שיש לכך שהמל"ג יהיה מודע לייחודיות זו. נקודות ייחודיות למכללה שעלו בשיח היו:

- *עבודת מורי המורים בשטח מול הסטודנטים*
- *ידע תוכן פדגוגי דידיקטי כחלק מהידע הנדרש מן הסגל בהכשרת מורים*
- *מודלים ככלי להכשרה בהוראה*
- *עבודת צוות כחלק מההתמקצעות הפרופסיונאליות*
- *הערכה עצמית של הצוות כתהליך של התמקצעות פרופסיונאליות*
- *ביכור השאלה על איזה צורך בא לצוות הקישור בין תיאוריה לשטח*

ה. הערכה עצמית, פנימית וחיצונית כדרך למצינות

הבטחת איכות איננו תהליך חד פעמי, אלא תהליך קבוע המוטמע בשגרת העבודה של המוסד. בנוסף לו מוטמעת בתהליך, הערכה תקופתית חיצונית למוסד. שילוב של שני אלה, עשוי לעזור למוסדות האקדמיים לשמור על רמה אקדמית טובה, רמת הכשרה טובה והתקדמות לעבר מצינות בקנה מידה בין לאומי.

הבטחת איכות צריכה להיעשות כתהליך של הערכה עצמית, בשילוב עם הערכת פנימית. על כל מוסד להבנות לעצמו תפישה עצמית לגבי מושג האיכות ומנגנונים שיאפשרו לו להעריך את העשייה לאורו באופן שוטף, בתחום התוכניות, הסגל, קבלה וקליטה של הסטודנטים, ותשתית מוסדית לקיום הפעילות.

מבט כללי על עבודת הסדנאות

מסיכום עבודת הסדנאות ניתן ללמוד שהמטרה המרכזית של הסדנה הושגה. המשתתפים נחשפו לקיומה של הערכת המל"ג ולתכניה. הייתה הסכמה שהכשרת מורים צריכה לעמוד בדרישות אקדמיות כמו כל מוסד אקדמי אחר. הם ראו בשילוב המחקר בהכשרתם של הסטודנטים צעד מתבקש מתפישה זו. צעד נוסף המתבקש מתפישה זו הוא שהמל"ג, יקצה משאבים למחקר לכל המוסדות האקדמיים. באופן דומה לעובדה שהמל"ג מאשר תוכניות לימודים במוסדות אקדמיים בלי קשר לשייכות המוסדית שלהם.

המשתתפים הדגישו שהכשרת מורים בנויה, בנוסף על הפן האקדמי, על חינוך והוראה ומודלינג בתחומים אלה. דבר המקרין על תוכנית הלימודים, הסגל, בחירת הסטודנטים, והתשתיות המוסדיות. מימדים אלה של הכשרת מורים נכונים במכללות ובאוניברסיטאות כאחת.

למרות שהסדנה עסקה בטקסטים של המל"ג מטרתה להביא למודעות של סגל המכללות את הנושא של הבטחת איכות וחשיבותו האפשרית לשיפור העשייה בהכשרת מורים. ובצד זה להעלות את השאלת מקומם של אנשי הסגל בקביעת הקריטריונים לאיכות המתאימים להכשרת מורים

תודות

אני מבקשת להודות לצוות המנחות על סיכום העשייה בסדנה, לפרופ' שלמה בק ממכללת קיי וד"ר מירי לוין רוזלס מאוניברסיטת בן גוריון על הערותיהם החשובות.

מירי מונק